Consiliul Tehnic Superior (XIV)

CONSTRUCȚIILE PUBLICE APROBATE DE CONSILIUL TEHNIC SUPERIOR ÎNTRE ANII 1918-1944

acad., prof. ing. Nicolae NOICA

(continuare din nr. 211 – martie 2024)

Palatul Rezidențial al Ținutului Timiș, numit ulterior Palat Administrativ

Una dintre problemele cu care s-a confruntat administrația Ținutului Timiș, în anii '30, a fost lipsa spațiilor suficiente pentru diversele servicii.

Deoarece nu s-a putut procura un teren potrivit și central pentru clădirea unui palat nou, s-a decis transformarea și amenajarea clădirii Școlii de menaj din Timișoara – executată parțial de roșu – în Palat Rezidențial al Ținutului Timiș.

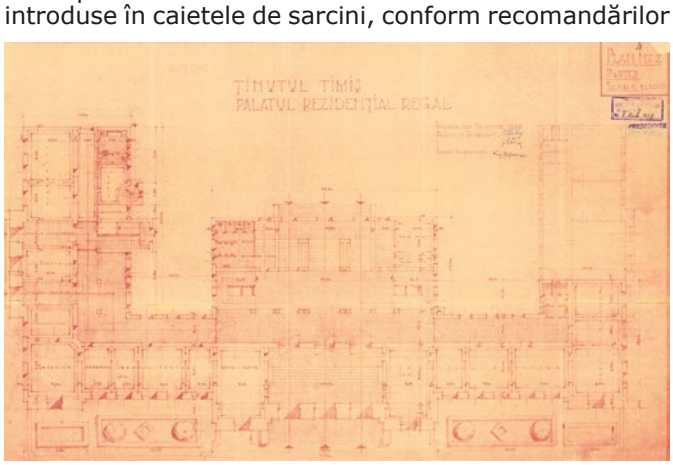
Proiectul întocmit a fost prezentat spre examinare **Consiliului Tehnic Superior**, care a încheiat **Jurnalul nr. 1 din 8 ianuarie 1939**, prin care solicita refacerea documentației pe baza observațiilor sale.

Ulterior, cu nr. 28.958 din 3 martie 1939, Ministerul de Interne înaintează Ministerului Lucrărilor Publice proiectul refăcut, spre avizare.

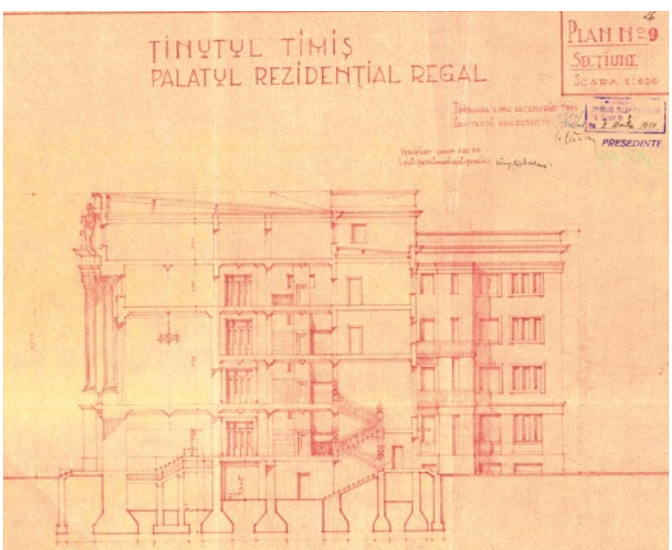
Noul proiect al construcției Palatului Rezidențial din Timișoara cuprindea o serie de planuri refăcute și un memoriu în care se arătau modificările introduse de autorii proiectului în planuri și caietele de sarcini. Cercetarea noului proiect este făcută de **Consiliul Tehnic Superior**, care încheie **Jurnalul nr. 7 din 8 martie 1939**. La ședință au fost prezenți: președintele Gh. T. Nicolau, membrii C. Bușilă, I. Bușilă, D. Germani, I.S. Gheorghiu, I. Mihalache, C. Mihailopol, G. D. Roșianu, P. Smărăndescu, B. Stinghe. (A.N., Fond: M.L.P. – C.T.S., dosar 1541/1939, fila 9)

În prima parte a memoriului se arăta că au fost introduse, în condițiile generale de dare a lucrărilor în întreprindere, completările cerute: precizarea termenului de predare a lucrării conform contractului *„la 7 luni de la adjudecare"* (articolul 18) și prevederea modalităților de plată pe baza situațiilor succesive lunare verificate de arhitecții diriginți ai lucrării (articolul 4).

În partea a doua a memoriului se arată modificările introduse în caietele de sarcini, conform recomandărilor

Palatul Rezidențial Regal Ținutul Timiș – planul

Palatul Rezidențial Regal Ținutul Timiș – secțiune transversală

Consiliului pentru precizarea unor anumite condiții de calitate a diferitelor materiale precum nisip, pietriș, ciment, betoane armate, pardoseli, învelitori de tablă. (A.N., Fond: M.L.P. – C.T.S., dosar 1541/1939, fila 10)

În fine, în ultima parte se arată că s-au refăcut planurile la toate etajele *„pentru a realiza birourile descrise în programul inițial al proiectului"*.

În ceea ce privește rezistența și stabilitatea construcției, memoriul arăta că:

- s-a determinat experimental rezistența terenului de fundație stabilindu-se o presiune admisibilă de cca. 1,5 kg/cmp, dimensionându-se fundațiile pe baza acestei rezistențe, iar la fundațiile zidurilor existente verificându-se capacitatea lor, și în caz de necesitate, consolidându-se;
- zidurile noi se vor executa cu mortar de ciment, sau cel puțin mortar de var cu adaos de 60 kg ciment la 1 mc mortar;
- s-au prevăzut în toate planurile plăci și nervuri din beton armat, verificarea planșeelor existente la 1,5 sarcina utilă. (A.N., Fond: M.L.P. – C.T.S., dosar 1541/1939, filele 13, 14)

Consiliul Tehnic Superior aprobă proiectul de transformare și amenajare a localului școlii de menaj din Timișoara în Palatul Rezidențial, cerând încă o serie de măsuri:

- revederea fundațiilor stâlpilor interiori, prin verificarea la forfecare a plăcilor fundațiilor, astfel încât numai fiarele înclinate să preia sarcinile, dar și verificarea stâlpilor la încovoiere în ambele sensuri;

continuare în pagina 42

urmare din pagina 41

- executarea legăturilor dintre stâlpi prin grinzi de beton armat, dacă folosirea grinzilor metalice nu este dictată de motive temeinice de ordin constructiv. (A.N., Fond: M.L.P. – C.T.S., dosar 1541/1939, filele 15, 16)

Se cerea ca, înainte de scoaterea la licitație, să se prezinte Consiliului antemăsurătoarea și devizele.

Din păcate, anii războiului vor încetini ritmul lucrărilor. Cu toate acestea, **Consiliul Tehnic Superior** analizează, prin **Jurnalele nr. 127 din 22 noiembrie 1939**, **nr. 131 din 13 decembrie 1939**, **nr. 6 din 21 februarie 1940**, **nr. 33 din 13 iunie 1940** și **nr. 192 din 13 august 1941**, situația diverselor faze de proiectare și angajare a lucrărilor la Palatul Rezidențial din Timișoara.

Ulterior, Prefectura Județului Timiș-Torontal, prin adresa 2.357 din 29 august 1942, solicită **Consiliului Tehnic Superior** punctul de vedere cu privire la *continuarea lucrărilor de construcție a Palatului Administrativ din Timișoara, fost Palat Rezidențial*. După această adresă, Prefectura Județului Timiș-Torontal înaintează Consiliului, la 12 septembrie 1942, și un deviz în valoare de 13.000.000 lei pentru lucrările noi necesare terminării palatului, cerând aprobarea acestora din punct de vedere tehnic. Erau enumerate categoriile de lucrări cu costurile aferente.

Astfel, se arăta că mai sunt de executat:

- lucrări de zidărie, beton, tencuieli, placaje de piatră, izolări – 10.793.000 lei
- lucrări de tinichigerie – 108.700 lei
- instalații sanitare – 487.400 lei
- lucrări de parchetare – 184.510 lei
- lucrări de lăcătușărie-fierărie – 312.000 lei
- mașini de gătit – 90.000 lei
- lucrări de tâmplărie – 300.160 lei
- neprevăzute – 659.150 lei

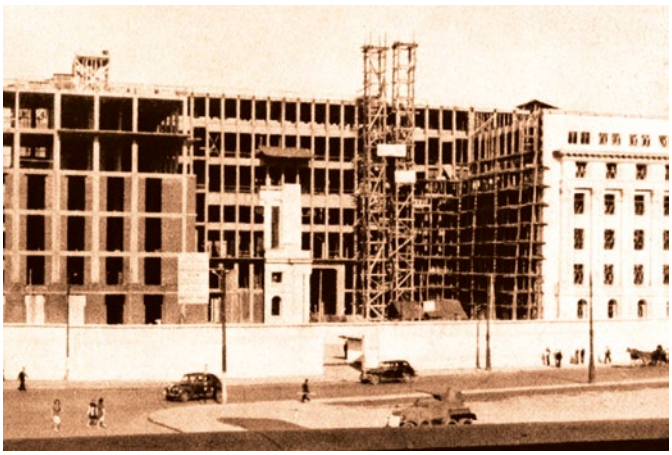
Am prezentat detaliat aceste cifre pentru a se înțelege rolul determinant pe care îl avea **Consiliul Tehnic Superior** în modul de cheltuire a banului public.

Cererea Prefecturii Județului Timiș este luată în discuția **Consiliului Tehnic Superior**, care încheie **Jurnalul nr. 97 din data de 17 septembrie 1942**. În finalul Jurnalului se arăta că „*pentru lucrările prevăzute în proiectele examinate de **Consiliul Tehnic Superior** cu jurnalele anterioare, dar care nu modifică distribuția interioară, arhitectura și concepția generală a proiectelor, nu este necesară o nouă aprobare a **Consiliului Tehnic Superior***”. (A.N., Fond: M.L.P. – C.T.S., dosar 1730/1942, filele 244-246)

Palatul Ministerului Afacerilor Interne

Construcția realizată pe un teren central din piața Palatului (astăzi, piața Revoluției), cu un front larg pe strada Academiei, a fost concepută ca un ansamblu administrativ în stil modern. Proiectele inițiale de arhitectură au fost elaborate în perioada aprilie-august 1938 de profesorul arhitect Paul Smărăndescu, șeful serviciului de arhitectură al Ministerului de Interne. Proiectele de beton armat ale clădirii au fost întocmite pe rând de inginerii V. Șerbănescu și Luca Bugheanu, precum și de inginerul Ștefan Mavrodin.

Ansamblul construcției a fost prevăzut cu un corp central de 29,00 m înălțime și cu două aripi laterale cu subsol, parter și în general 7 etaje, pe fronturile unor străzi laterale, cu accese separate. Structura de rezistență a fost concepută pe cadre de beton armat pentru

Palatul Ministerului Administrației și Internelor – imagine din timpul construirii

acoperirea sălilor cu deschideri mari și terasei generale. Clădirea ocupă o suprafață construită de aproximativ 5.500 mp. Fațadele au fost proiectate a fi placate cu piatră de Vrața din Bulgaria.

Pe baza acestui proiect, M.A.I. organizează o licitație restrânsă, la 6 septembrie 1938, pentru primul lot de lucrări, care va fi adjudecată antreprizei inginerului Emil Prager, cu care s-a încheiat contractul nr. 12.046 din 10 octombrie 1938 în valoare de 20.496.000 lei (14,6% sub deviz).

Contractul prevedea executarea fundațiilor, zidurilor subsolului, izolațiilor acestuia și scheletului de beton armat până la planșeul de peste etajul I.

În același timp, Ministerul de Interne a înaintat proiectul de execuție al palatului Ministerului Lucrărilor Publice, spre a fi cercetat și avizat.

În urma examinării memoriului și planurilor prezentate, **Consiliul Tehnic Superior** încheie **Jurnalul nr. 69 din 20 iulie 1939**.

Consiliul avizează proiectul cu o serie de observații privitoare la:

- configurația generală în plan și așezarea construcției în teren;
- situația palatului în raport cu planul general de sistematizare a cartierului și efectul maselor arhitectonice ale edificiului în raport cu clădirile învecinate;
- proiectul propriu-zis al construcției.

Era subliniat faptul că prin proiect se creau numeroase curți interioare închise între aripi, făcându-se mare risipă de spațiu construit. De asemenea, erau evidențiate inconvenientele din configurația planimetrică interioară: separarea unor servicii și birouri care ar fi trebuit să păstreze o legătură organică, lipsă de coeziune între intrările publicului și funcționarilor cu scările și ascensoarele, amestecul circulației funcționarilor și publicului, lipsa vestiarelor, a unor săli de așteptare etc.

Iată și concluzia jurnalului 69/1939: „*Ținând seama de faptul că la data examinării, iulie 1939, construcția fusese începută și se executaseră deja scheletele de beton armat la corpul principal și la una din aripile secundare, Consiliul Tehnic Superior avizează proiectul numai principial, sub condiția de a fi revăzut și modificat potrivit observațiilor din jurnal*”.

La sfârșitul lunii iulie 1939, Ministerul de Interne oprește lucrările și dispune revizuirea proiectului, ca urmare a modificărilor făcute în acel an planului de sistematizare a Căii Victoriei, a degajării terenurilor din fața Bisericii Cretzulescu și a recomandărilor din jurnalul **Consiliului Tehnic Superior**.

Fațadele palatului au fost modificate radical prin adaptarea lor la un stil clasic spre a se armoniza cu coloanele masive, ancadramentele, brâurile, cornișele etc., cu liniile directoare ale Palatului Regal, aflat vizavi.

De asemenea, s-a renunțat la clădirea aripii posterioare a ansamblului, iar înălțimea construcției a fost redusă cu 2 etaje la aripile laterale și un etaj la corpul principal.

Modificările impuse de noul proiect au pus o serie de probleme dificile datorate pe de o parte trecerii de la traveea redusă, de 2,25 m, adoptată la primul proiect, pentru coloanele fațadei, la traveea de 4,50 m, iar pe de alta, schimbărilor importante ale unor construcții de beton și zidărie executate la etajele superioare ale corpului central și aripilor laterale.

Noul proiect era semnat de arhitectul Emil Nădejde, noul arhitect-șef al serviciului de arhitectură al M.A.I., după demisia lui P. Smărăndescu. Proiectul cuprindea: memoriul justificativ, memoriul noului program general; dosarul cu planurile de arhitectură; trei dosare cu planurile de beton armat întocmite de inginerii V. Șerbănescu, L. Bugheanu, Ștefan Mavrodin; bazele și analizele de prețuri și dosarul cu antemăsurătoarea.

În privința notelor de calcul pentru aripile secundare ale Palatului M.A.I., rezultă că ele nu au putut fi cercetate de **Consiliul Tehnic Superior**, deoarece notele de calcul întocmite de inginerul Ștefan Mavrodin „s-*au pierdut odată cu prăbușirea blocului Carlton în care Ștefan Mavrodin și-a găsit moartea*”.

Cu adresa nr. 51 din 27 noiembrie 1941, noul proiect este transmis de Direcția generală a Construcțiilor Publice din Ministerul Lucrărilor Publice către **Consiliul Tehnic Superior**, spre cercetare și avizare.

După examinarea memoriului și planurilor de arhitectură și beton armat, **Consiliul Tehnic Superior** a încheiat **Jurnalul nr. 3 din 22 ianuarie 1942**.

Alcătuirea Consiliului la acea dată era următoarea: președinte: Gh. Nicolau, membri: T. Atanasescu, I. Bușilă, D. Germani, I. Ionescu, C. Iotzu, Duiliu Marcu, I. Mihalache, C. Nănescu, R. Oprean, N. Profiri, I. Rarincescu, G. D. Roșianu, Gr. Vasilescu, Aurel Zănescu. (A.N., Fond: M.L.P. – C.T.S., dosar 1732/1942, fila 19)

Constatând o serie de inconveniente privind împărțirea spațiilor interioare și a fațadelor, Consiliul recomandă Ministerului Lucrărilor Publice *„să facă apel la arhitecții noștri cei mai respectați pentru a introduce, în planurile întocmite și la lucrările executate, toate îmbunătățirile posibile pentru înlăturarea defectelor semnalate în cuprinsul Jurnalului*”. (A.N., Fond: M.L.P. – C.T.S., dosar 1732/1942, fila 42)

Odată cu proiectul a fost aprobat și devizul lucrărilor ce urmau să se execute la Palatul M.A.I., în valoare de 309.068.440 lei. În sumă nu erau cuprinse instalațiile. Acest fapt evidenția atenția deosebită care se acorda cheltuirii banului public.

Palatul Ministerului Administrației și Internelor cu aprobarea Consiliului Tehnic Superior din 1942

Palatul Ministerului Administrației și Internelor

Fondurile reduse alocate pentru construirea Palatului, în primii ani, nu au permis decât realizarea structurii de roșu, în proporție de 60%. De altfel, arhitectul E. Nădejde arăta Ministrului de Interne, în raportul 356 din 30 iulie 1940, că fondurile pe care se putea lucra în continuare, de 50 milioane anual, erau mai mici decât necesarul de 150 milioane pentru a putea asigura un ritm normal. De aceea, a propus negocierea unui împrumut.

În aceste condiții, se duc tratative cu firma germană Hochtief, iar în urma discuțiilor din 20 februarie 1941 dintre Alexandru Ionescu, secretar general al Ministerului Afacerilor Interne, arhitect E. Nădejde, Directorul Arhitecturii M.A.I., I. Penciulescu, reprezentant al Direcției Acordurilor din Ministerul Economiei Naționale, ing. Schuster, director al societății Hochtief, și inginerul Emil Prager, se propune Ministerului de Interne acceptarea soluției de continuare a lucrărilor de construcții și instalații prin firma Hochtief – Prager. Aceasta depune o ofertă pe care o înregistrează la M.A.I. cu nr. 124/25 februarie 1941.

Ulterior, Ministerul Lucrărilor Publice a supus Guvernului spre adoptare raportul nr. 17.048/13 martie 1941, prin care ministrul era împuternicit *„să dea în întreprindere firmei germane Hochtief și inginerului Emil Prager din București executarea tuturor lucrărilor necesare terminării palatului M.A.I.”*, iar *„angajarea să se facă pe baza unei legi speciale*”.

La 24 iunie 1941 s-a publicat în Monitorul Oficial nr. 147 Legea nr. 568, pentru autorizarea M.L.P. de a încheia contractul preliminar de lucrări de construcții și instalații la Palatul M.A.I., cu societatea *„Hochtief A.G. für Hoch und Tiefbauten din Essen și inginer Emil Prager, din București*”. Concomitent cu lucrările pentru încheierea contractului preliminar cu firma Hochtief – Prager s-a procedat și la recepționarea și lichidarea lucrărilor efectuate de antrepriza inginer Emil Prager lotul 1, 2 și 3. După încheierea contractului preliminar nr. 14.713, din 12 iulie 1941, acesta este trimis **Consiliului Tehnic Superior**, care l-a luat în dezbatere și l-a avizat prin **Jurnalul 198/26 august 1941**, cu o serie de recomandări pentru contractul definitiv.

Prin contract erau stabilite condițiuni în privința executării lucrărilor și instalațiilor; obligația întreprinderii de a depune spre aprobare probe din materialele pe care avea să le întrebuințeze; termenele la care aveau să fie predate lucrările terminate și anume: corpul A și o parte din B până la 1 iunie 1942, corpurile B, C, D, până la finele anului 1942, restul construcției până la finele anului 1943.

Conducerea lucrărilor construcției Palatului până la terminare a fost încredințată Ministerului Lucrărilor Publice. Toate lucrările de construcții, finisaje interioare, fațadele și lucrările de instalații (încălzire centrală, alimentare cu apă, canalizare, electrice și aparatură diversă) au fost finalizate la termen, ansamblul construcției fiind preluat de beneficiar la începutul anului 1945.

(va urma)